

Motion till riksdagen
2006/07:C239

av Lars Ohly m.fl. (v)

Jämställdhet och fysisk planering

1 Innehållsförteckning

1	Innehållsförteckning.....	1
2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Bakgrund.....	2
4	Inledning	3
4.1	Deltagande av kvinnor och män	3
5	Planera för att bo, resa och arbeta	4
5.1	Externa handelsetableringar.....	4
6	Fritid och kultur efter kön	5
7	En trygg miljö för alla	6
8	Inför jämställdhetskonsekvensbeskrivningar	8
9	Krav på könsuppdelad statistik i planeringsdokumenten	9
10	Styr de statliga myndigheterna.....	9
10.1	Ändra plan- och bygglagens portalparagraf.....	9
11	Starta pilotprojekt i kommunerna.....	10

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att särskilda bestämmelser rörande detaljhandelsanläggningar i externa lägen införs i PBL.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att ett moratorium mot externa köpcentrum införs.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om krav på jämställdhetskonskvensbeskrivningar i samband med arbetet med översiktsplaner och detaljplaner.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att könsuppdelad statistik ska finnas med som underlag i samband med framtagande av översiktsplaner, detaljplaner eller andra plan-dokument av större betydelse för framtiden.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att i regleringsbrev eller instruktion ställa krav på att skriva in analyser om konsekvenserna för jämställdheten av olika myndighetsbeslut som rör markanvändning, byggande och rumsliga strukturer.
6. Riksdagen begär att regeringen i plan- och bygglagens portalparagraf gör ett tillägg som betonar vikten av jämställda levnadsförhållanden.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen aktivt bör verka för att ett jämställdhetsperspektiv inarbetas i EU:s olika dokument som rör fysisk planering.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen bör låta undersöka möjligheten att starta ett pilotprojekt i ett tiotal kommuner rörande jämställdhet och fysisk planering och att ett konkret förslag för projektets genomförande presenteras.

3 Bakgrund

Det övergripande målet för svensk jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det betyder att en framgångsrik jämställdhetspolitik måste vara integrerad i all politik och aktivt syfta till att fördela makt och inflytande mellan kvinnor och män.

Samhällsplanering förväntas vara till lika stor nytta för kvinnor som för män. Utgångspunkten i den fysiska planeringen och markanvändningen är en könsneutral hållning och planeringen tar sin utgångspunkt i att den är till för alla. Men kön har betydelse även för samhällsplaneringen, och det är vanligt att denna i högre utsträckning svarar mot männens behov och mindre mot kvinnornas. "Alla" blir lätt synonymt med "män".

Kvinnor och män rör sig olika i det fysiska rummet. Något förenklat kan man säga att en mans rörelsemönster ser ut på följande sätt: hemmet – arbetet – hemmet. En kvinnas vardagliga rörelsemönster ser vanligtvis ut på ett annat sätt: hemmet – förskolan – arbetet – förskolan – affären – hemmet. Till det

kan läggas att män i betydligt större utsträckning än kvinnor färdas med bil och kvinnor i större utsträckning använder sig av cykel eller kollektivtrafik. Vi måste därför alltid ställa oss frågor om vem det är vi bygger och planerar för samt på vilket sätt vi gör det. Vem är det som bygger, vems kunskap är det som har legitimitet och vad resulterar de tagna besluten i? Är det vägar eller cykelbanor som behövs, ska bostäderna ligga nära affärer och skolor samt bör de offentliga platserna utformas på något visst sätt? Kvinnors och mäns olika rörelsemönster påverkar i hög grad markanvändningen.

En viktig del av arbetet för att på lång sikt skapa ett mer jämställt samhälle är således att bebyggelsemiljön faktiskt utformas efter målen i svensk jämställdhetspolitik och att jämställdhetsfrågorna ges en stor roll och tas upp till diskussion i den fysiska samhällsplaneringen. På så vis kan vi få en rättvis diskussion och kunskapsprocess om hur vi formar vår gemensamma framtid.

4 Inledning

Plan- och bygglagen är i sig utformad så att det finns stora möjligheter att få in åsikter från medborgare och organisationer. Det demokratiska inslaget i planprocessen är i grunden stort, men utifrån den kunskap vi har om den rådande könsmaktsordningen i samhället ges inte kvinnor och män likvärdiga möjligheter att delta i processen. Mäns erfarenheter värderas högre än kvinnors. Samhällsplaneringen är vidare ett traditionellt manligt område och styrs således av en verklighet såsom män uppfattar den. Tvärfackligt samarbete med kommunens andra förvaltningar skulle förbättra könsfördelningen och ge ett större helhetsperspektiv.

4.1 Deltagande av kvinnor och män

Ett av jämställdhetspolitikens delmål är att kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att utöva ett aktivt medborgarskap och att forma villkoren för beslutsfattandet. Det är dock inte ovanligt att även medborgargrupper och samrådsgrupper har en överrepresentation av män. Detta beror knappast på att kvinnor skulle vara mindre intresserade, utan snarare på hur samrådsformerna ser ut. Det kan exempelvis spela stor roll vilken tid på dygnet som samrådet sker och huruvida dessa är strikt formellt eller mer informellt upplagda. Hur ser könsfördelningen ut i besluts- och samrådsprocesserna? Noterar man, och tar hänsyn till, eventuella åsiktsskillnader mellan könen? Används olika typer och kartläggning såsom enkäter och undersökningar?

Det finns några kommuner som arbetat med metoder och strategier utifrån ett mer eller mindre uttalat könsperspektiv. I samband med att Kils kommun skulle arbeta fram en ny översiktsplan tillsattes fyra olika grupper: kvinnor, män, äldre och småbarnsföräldrar. Småbarnsföräldrarna erbjöds dessutom barnpassning för att kunna vara med i arbetet. Många kvinnor deltog och lämnade värdefulla åsikter som på många punkter skilde sig från de åsikter

Fel! Okänt namn på

männen förde fram. Kvinnogruppen visade ett större intresse för kollektivtrafik, medan mansgruppen var mer inriktad på vägbyggen. Kvinnogruppen tillförde även många nya perspektiv, t.ex. kring omsorgs- och vårdfrågor, vilket utvecklade planen till att omfatta annat än bara mark- och vattenfrågor.

I Ljungby kommun bjöds medborgarna i Ryssby in för att delta i planeringen av området. Man arbetade medvetet med att vända sig till kvinnor på kvinnodominerade arbetsplatser. Ryssbyprojektet ledde fram till en rad slutsatser när det gäller kvinnors deltagande. Det är viktigt att anslå aktiviteterna långt i förväg och lägga träffarna i närheten av bostäder och arbetsplatser. Väsentligt är även att kommunen inte bara representeras av män och att tydliggöra för alla att det inte krävs någon fackkunskap för att delta. En annan slutsats är att inte tala så mycket om vad som krävs för att genomföra en planeringsprocess, utan i stället tala om vad fysisk planering är till för.

5 Planera för att bo, resa och arbeta

Som nämnts ovan använder kvinnor och män det fysiska rummet på olika sätt. Kvinnor arbetar generellt sett närmare bostaden och är fortfarande de som i större utsträckning står för matinköp och hämtning av barn. Kvinnor utnyttjar i högre grad kollektivtrafik än männen, medan män generellt reser längre och har större tillgång till bil.

När kommunerna tar fram översiktsplaner, eller formulerar visioner och mål i andra plandokument, måste de därför fråga sig vem som arbetar i kommunen och vem som pendlar till en annan kommun. Naturligtvis bör man även undersöka hur tillgången på bostadsnära förskolor och skolor ser ut, och likaså vilken service som erbjuds nära bostadsområdena.

5.1 Externa handelsetableringar

I detta sammanhang är etablering av stormarknader i externa lägen, dvs. utanför städer och tätorter, ett tydligt exempel på hur planeringen påverkar kvinnor och män olika. Ett flertal undersökningar, bl.a. från Handels Utredningsinstitut (HUI), visar på samband mellan etableringen av externa köpcentrum och försämringar av bostadsområdets närservice. Antalet dagligvarubutiker har minskat från 20 000 år 1960 till 5 000 i dag, samtidigt har den genomsnittliga butiksytan ökat från 400 till närmare 600 kvadratmeter i dag. Externa handelscentrum ska inte sammanblandas med s.k. lågprisbutiker av den typ som blir allt vanligare i Sverige. Dessa har ofta en måttlig storlek och tenderar att etablera sig i centrala och bostadsnära områden.

Argumentet att externa köpcentrum leder till ökad konkurrens, och i längden till lägre priser på dagligvaror, har ifrågasatts av Boverket. Myndigheten har tidigare gjort undersökningar som framhåller att orter som under lång tid haft externhandel inte har generellt lägre prisnivå, medan däremot lågpriskoncept förefaller viktigare i detta avseende.

Men oavsett hur man väljer att räkna kan man utifrån beskrivningen ovan konstatera att priset inte är allt. Vänsterpartiet motsätter sig varken konkurrens eller låga matpriser, men anser att planering ska vara till nytta för alla, dvs. såväl för män som för kvinnor. Att vissa grupper drabbas mer än andra av externhandelsetableringarnas utbredning på bekostnad av bostadsnära centrum är ett faktum. Alliansens partier menar att handelns etablering ”i mångt och mycket styrs av befolkningsunderlag och konsumenternas val”. Vänsterpartiet menar att man då måste fråga sig *vilka* konsumenters val det handlar om. Den mest relevanta frågan att ställa sig i sammanhanget är huruvida införandet av fler externhandelscentrum kring våra städer ger oss en mer jämställd infrastruktur.

Etableringen av externa köpcentrum är en rättvisefråga, en jämlikhetsfråga men kanske framförallt en jämställdhetsfråga. De billösa i samhället drabbas, och 70 % av bilförarna är män. Bland de äldre är fördelningen ännu skevare. I de fall där pensionärer drabbas, drabbas alltså kvinnliga pensionärer mer, i de fall där låginkomsttagare drabbas är kvinnorna fler. Svaret på frågan ovan blir således att införandet av fler externhandelscentrum kring våra städer inte ger oss en mer jämställd infrastruktur. Kvinnorna är de som drabbas hårdast när den bostadsnära servicen försämras eller – som på många platser – försvinner helt.

I flera europeiska länder finns starka restriktioner mot köpcentrum utanför stadskärnorna. I Plan- och bygglagskommitténs slutbetänkande, Får jag lov, ansåg man dock inte att det fanns några skäl att föreslå särskilda bestämmelser som rör enbart detaljhandelsanläggningar. Vänsterpartiet ställer sig delvis positivt till detta, såtillvida att möjligheterna att reglera handelsändamålet i detaljplan därmed föreslås kvarstå. Vi anser dock att lagstiftningen i dag är otillräcklig för att garantera att tillräckliga sociala hänsyn tas vid etableringen av externa köpcentrum. Plan- och bygglagskommittén presenterade inte några tillfredställande förslag på förändringar då det gäller utbyggnaden av externa köpcentrum.

Lagstiftningen på området bör skärpas. I den fortsatta beredningen av dessa frågor bör man eftersträva ett stopp för vidare utbyggnader av dagligvaruhandeln i externa lägen. Med syfte att utveckla befintliga stadskärnor ska det i PBL införas särskilda bestämmelser rörande detaljhandelsanläggningar i externa lägen.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

På samma sätt som man gjort i exempelvis Danmark bör man, i avvaktan på lagändringar enligt ovan, omgående införa ett moratorium mot externa köpcentrum.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Fritid och kultur efter kön

Kvinnor och män – pojkar och flickor – har olika fritidsaktiviteter. Samhällsbyggande är på många sätt en fråga om fördelning av begränsade resurser,

Fel! Okänt namn på

och om alla ska ha likvärdiga möjligheter att utöva aktiviteter på fritiden måste också resurserna fördelas likvärdigt. Det är dock en oerhörd konkurrens om dessa, och de som förfogar över medlen har goda chanser att få igenom sina idéer. Detsamma gäller de grupper som arbetar med planeringsprocessen. Hur görs prioriteringarna i samhället, av vem görs de och vilka konsekvenser leder de till?

Om mark, plats och rum används på lika villkor mellan könen måste också fritidsutbudet ha en mångfald. Ger planeringen möjlighet till sociala och fysiska aktiviteter för både kvinnor och män dag- och kvällstid? Hur är skolgårdarna utformade? Finns det naturliga mötesplatser att tillgå på både dag- och kvällstid? Vilka typer av idrottsanläggningar planeras det för?

Våra kulturmiljöer är något som väldigt många människor uppskattar. De kan ge oss ett historiskt sammanhang, stärka identiteten till det egna området och öka förståelsen mellan generationer. Vid den första anblicken kanske man slås av att det inte går att lägga ett könsperspektiv på vilka kulturmiljöer som ska bevaras och vilka som ska lyftas fram. Men självklart finns det ett jämställdhetsperspektiv på byggnadsminnen och kulturmiljöer.

En kommun lyfter oftast fram kyrkor, statyer, fasader och slott, vilka ofta manifesterar traditionell manlig verksamhet eller manliga företrädare. Arbetsplatser som kulturminnesförklaras är i hög grad sammankopplade med manliga yrken inom sjöfart, stenbrott, krutbruk och prästgårdar. Kvinnliga kulturmiljöer finns dock vanligtvis inom den privata sfären, såsom kök, tvättbryggor, spinnerier och vävstugor. Hur fördelas de kulturmiljöhistoriska resurserna mellan miljöer och byggnader med traditionellt kvinnlig eller manlig anknytning? Värnar kommunen om kulturminnesområden med kvinnohistoriska värden? Kulturarvet är en tillgång i samhällsbyggandet om både kvinnor och män har möjlighet att identifiera sig med det.

7 En trygg miljö för alla

Stadsplanering ur ett jämställdhetsperspektiv handlar bl.a. om att utomhusmiljön måste göras tillgänglig för alla, både kvinnor och män. Fler kvinnor än män är rädda för våld och övergrepp. Det gäller att även förstå grundorsaken till rädslan. Carina Listerborn, forskare vid Chalmers tekniska högskola, förklarar rädslan så här:

Att kvinnor är rädda är ett problem som grundar sig i att det finns en könsmaktordning. Det handlar alltså inte om att addera ett kvinnoperspektiv på trygghetsfrågan utan om att integrera ett maktperspektiv på problemet rädsla. Det problemet löses inte med flera lampor, däremot kan bättre belysning lindra den vardagliga otryggheten.

Det sägs ibland att kvinnors rädsla är oproportionerligt stor i förhållande till risken att utsättas för brott. Carina Listerborn menar att rädslan borde tas som utgångspunkt för en diskussion om hur maktförhållanden kommer till uttryck i människors användning av staden, för i förlängningen påverkar det här alla kvinnors liv och handlingsutrymme. Undersökningar har visat att reellt och

upplevt hot om våld påverkar handlingsstrategier för alla kvinnor, dvs. att kvinnor, oavsett om man känner konkret rädsla eller inte, agerar utifrån en förståelse av en våldsnärvaro. När kvinnor i vårt samhälle tvingas leva med ett underliggande hot mot sin kroppsliga integritet och självbestämmanderätt blir det ytterst en fråga om demokrati och grundläggande mänskliga fri- och rättigheter.

Det fysiska rummets utformning påverkar i hög grad upplevelsen av rädsla, och den otrygghet som diskuteras ovan borde vara lätt att minska med relativt enkla medel. Naturligtvis krävs det såväl sociala som ekonomiska insatser för att skapa en trygg miljö, och även andra samhällsfaktorer spelar in. Men den fysiska planeringen har stor betydelse, och det går att peka på en rad faktorer som direkt ökar eller minskar tryggheten. Förutsättningarna för att lyckas ökar dock betydligt om perspektivet och kunskapen finns med redan på ett tidigt stadium av planeringen.

I stadsplaneringen måste man exempelvis medvetet skilja kvinnor och män åt i analysen, eftersom kvinnor och män inte upplever trygghet och säkerhet på samma sätt. I dag läggs generellt för liten tonvikt vid just kvinnors rädsla. Frågorna om stadens tillgänglighet och om trygghet behandlas som könsneutrala fast de inte är det. Kvinnors rädsla för brott måste tillmätas större betydelse. Om trygghetsaspekten alltid beaktas i ett tidigt skede av den kommunala planeringen slipper man de svårigheter och ökade kostnader som det innebär att i stället rätta till misstagen i efterhand.

Generellt kan man säga att en trygg plats är en plats där många olika sorters människor rör sig. Mötesplatser skapar trygghetskänslor oavsett om det är främlingar som finns omkring oss. Studier som jämfört olika typer av stadsplaners inverkan på trygghet och säkerhet har visat att om gatorna följer ett rutsystem, kantade av hus med fönster mot gatan, blir det en bättre genomströmning av människor och trafik, vilket leder till ett ökat antal mötesplatser och fler människor. I en befintlig miljö kan detta vara svårt att förändra, men en och annan gata kanske kan rätas ut och återvändsgränder tas bort. Hållplatser långt från bostäder är en annan fråga som är enkel att såväl nyplanera som att förändra.

I ett exempel på trygghetsskapande arbete i Toronto, Kanada, låter man t.ex. numera passagerarna hoppa av bussarna var som helst längs färden under nattetid – detta främst för att kvinnor ska slippa den ensliga och ofta dåligt upplysta vägen mellan busshållplats och bostad. Vidare kan motions slingan, avskilda cykelvägar, dålig belysning och gångtunnlar skapa stor otrygghet bland kvinnor. Det är olämpligt med slutna rum med höga häckar eller växter. Fri sikt ska alltid eftersträvas.

I Umeå förändrades ett parkeringshus utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Frågor som ställdes var hur det var att vara kvinna eller man i denna miljö, hur det var att vara kvinna eller man med småbarn i denna miljö, hur det var att vara en gammal kvinna eller man och om miljön i parkeringshuset kändes otrygg. Efter analysen av dessa frågor, blev slutsatserna att parkeringshuset bör förändras enligt följande:

Fel! Okänt namn på

- ? Ramperna mellan varje parkeringsdäck lutade kraftigt, vilket gjorde det svårt och farligt för den som drar barnvagn eller använder rullstol.
- ? Grå betong gav ett mörkt och trist intryck.
- ? Trapphusen på utsidan gav känsla av instängdhet och var obehagliga att nyttja.
- ? Det fanns inga skyltar till hissarna.

Mot bakgrund av analysen gjordes sedan förändringar som upplevdes positivt av de kvinnor som besökte parkeringshuset.

Enkelt uttryckt handlar det om vilken sorts stad vi vill ha, och det är till sist en fråga om att arbeta utifrån en helhetssyn som inte bör lämnas över till de privata intressenter som är villiga att sälja säkerhet som vilken vara som helst.

8 Inför jämställdhetskonnekvensbeskrivningar

Problemet med att få en jämställd planering beror inte bara på ovilja utan är ofta en brist på kunskap om hur en sådan jämställd planering ska genomföras. Det saknas metoder för att synliggöra skillnader mellan kvinnor och män. Det är fortfarande alldeles för få planerare och förtroendevalda som från början har med ett jämställdhetsperspektiv. I bästa fall kommer jämställdhetsperspekterna in i ett senare skede, men blir då en sidofära i stället för att vara en integrerad del av samhällsplaneringen. Det är vanligt att jämställdhetsperspektivet saknas i planens visioner och i de övergripande målen med förändringen.

Ett sätt att råda bot på ovan nämnda problem är att beskrivningen av konsekvenserna för jämställdheten blir ett obligatoriskt inslag i detalj- och översiktsplaner. Konsekvensbeskrivningen skulle då kunna vara ett beslutsunderlag på liknande sätt som dagens miljökonsekvensbeskrivningar (MKB). Om förslaget inte bedöms ha någon inverkan från jämställdhetssynpunkt ska även detta noteras, på samma sätt som dagens MKB enligt plan- och bygglagen.

Jämställdhetskonnekvenserna ska kunna utläsas som en del av de sociala frågorna. I de kommuner där jämställdhetsperspektivet varit en naturlig del i början av planprocessen har resultatet varit positivt. Genom att använda jämställdhetskonnekvensbeskrivningar som metod blir det lättare att synliggöra skillnader mellan kvinnor och män. Regeringen bör därför utreda förutsättningarna för att införa krav på jämställdhetskonnekvensbeskrivningar i plan- och bygglagen.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9 Krav på könsuppdelad statistik i planeringsdokumenten

Om man ska lyckas i ambitionen med att få en mer jämställd planering krävs det en könsuppdelad statistik. Med könsuppdelad statistik är det lättare att göra konsekvensanalyser för bägge könen. Innan man över huvud taget kan göra förändringar ur ett jämställdhetsperspektiv inom den fysiska planeringen måste man ta reda på vilka skillnader eller likheter som råder mellan könen. Utan denna bakgrundstatistik blir det svårt att sätta in åtgärder, eftersom man inte vet vilka skillnader som råder mellan kvinnor och män. En könsuppdelad statistik utgör sålunda ett värdefullt kunskapsunderlag.

Könsuppdelad statistik bör alltid finnas med som underlag i samband med framtagande av översiktsplaner, detaljplaner och andra dokument som har betydelse för framtidens fysiska planering.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10 Styr de statliga myndigheterna

Kvaliteten i myndigheternas jämställdhetsarbete måste höjas avsevärt. Statlig verksamhet bör delas in i utgiftsområden och politikområden och omfattas av resultatstyrningen i staten. De statliga organen har ett ansvar för att integrera jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet, och staten bör ställa krav på att jämställdhetskONSEKVENSERNA beskrivs i samband med ett myndighetsbeslut. Detta kan staten ålägga myndigheterna genom att i regleringsbrev eller instruktion ställa krav på de myndigheter som handhar markanvändning och byggande.

Med anledning av ovanstående bör regeringen i regleringsbrev eller instruktion ställa krav på att det ska upprättas analyser om konsekvenserna för jämställdheten av olika myndighetsbeslut som rör markanvändning, byggande och rumslig struktur.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10.1 Ändra plan- och bygglagens portalparagraf

Plan- och bygglagens portalparagraf har följande lydelse:

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att med beaktande av den enskilda människans frihet främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

Det är alltså en könsblind portalparagraf som inte synliggör vare sig kvinnor eller män och som därför upprätthåller normen som säger att människan är en

Fel! Okänt namn på

man. I förarbetet till lagen går det dock att hitta skrivningar om att grundläggande syften med lagen är ”att främja jämställdheten mellan kvinnor och män”. Konkret innebär detta att planläggningen bör bidra till väl fungerande arbetsmarknader och till att bostadsområdena utformas så att olika former av boende kan integreras och kvinnors deltagande i förvärsarbete kan underlättas. En viktig notering är att jämställdheten här kopplas till förvärsarbete och inte till möjligheten att delta i utformningen av den fysiska miljön.

Det finns alltså ganska mycket som talar för att portalparagrafen måste ändras. Jämställdhetsperspektivet måste påverka förfarandet vid upprättandet av plandokument såsom detaljplaner och översiktsplaner. En ändring av PBL leder naturligtvis inte direkt till förändringar i analys av hur markanvändningen påverkar kvinnor och män. Men det är ändå en viktig politisk signal som riksdagen sänder ut till kommunerna, som innehar planmonopol över mark och vatten. Jämställdhetsaspekterna bör därför konkretiseras i plan- och bygglagen genom ett tillägg i själva portalparagrafen.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det är även viktigt att Sverige driver frågan om vikten av ett jämställdhetsperspektiv i EU. Den europeiska unionen har många dokument som är kopplade till miljö och fysisk planering. Sverige bör aktivt verka för att ett jämställdhetsperspektiv inarbetas i alla EU:s olika dokument som rör miljön och den fysiska planeringen.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11 Starta pilotprojekt i kommunerna

År 1996 presenterade Boverket en rapport, Hela samhället, som beskrev jämställdhetsaspekter på fysisk planering och byggd miljö. Boverket föreslog ett antal åtgärder för att fortsätta arbetet med kunskapsbyggnad och attitydförändring när det gäller jämställdhet och fysisk planering. Ett av förslagen var att starta ett kommunförsök i cirka tio kommuner. Här skulle både glesbygdskommuner och tätbebyggda kommuner delta. Tanken var att kommunerna själva skulle ansöka och formulera projektansökan. Kommunerna skulle åläggas att sätta upp mål för vad de ville åstadkomma och sedan redovisa resultatet av arbetet. Boverket skrev:

Det är viktigt att kommunerna själva kommer med förslagen. Det kan gälla att arbeta med jämställt sammansatta arbetsgrupper, att särskilt fånga upp, engagera och lyfta fram kvinnor i planarbetet, att finna nya organisationsformer och arbetsmetoder, att pröva nya samrådsformer, att framställa planhandlingar och andra dokument där jämställdhetsaspekterna tydliggjorts, att testa checklistor eller att finna andra metoder. Målet ska vara att jämställdhetsperspektiv på sikt integreras i den ordinarie verksamheten.

Kommunförsöken var tänkta att pågå i tre år för att därefter utvärderas. Under hela kommunförsöket skulle forskare vara inkopplade i arbetet och fungera som bollplank. Boverket skulle sköta administrationen av försöket, men ut-

Fel! Okänt namn på

värderingen var tänkt att ske i samråd med Naturvårdsverket, Nutek, Glesbygdsverket och Kommunförbundet.

Dessvärre ledde Boverkets förslag inte till att något kommunförsök påbörjades. Mycket talar för att upplägget med kommunförsök fortfarande är relevant och viktigt att genomföra. De erfarenheter som framkommer i samband med kommunförsöken kan utgöra en viktig länk till att bygga upp kunskaper och få till en attitydförändring. Regeringen bör därför ge Boverket i uppdrag att undersöka möjligheten att starta ett pilotprojekt i ett tiotal kommuner rörande jämställdhet och fysisk planering och att Boverket presenterar ett konkret förslag för projektets genomförande.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 25 oktober 2006

Lars Ohly (v)

Marie Engström (v)

Elina Linna (v)

Kent Persson (v)

Egon Frid (v)

Wiwi-Anne Johansson (v)

Peter Pedersen (v)

Alice Åström (v)